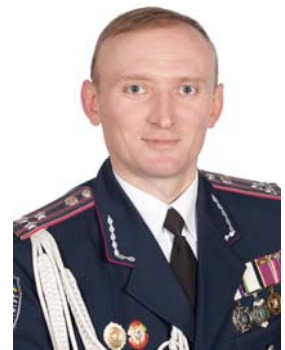

Курта Є.О.

кандидат юридичних наук, доцент
(Запорізький національний
технічний університет)

Поливанюк В.Д.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.72

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ, ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ПІДПРИЄМСТВАМИ, УСТАНОВАМИ, ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ

Досліджено загальний порядок правової регламентації принципу взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами в Україні, а також визначено шляхи вдосконалення правового забезпечення його реалізації на сучасному етапі розвитку національного законодавства.

Ключові слова: детективні послуги, приватна детективна (розшукова) діяльність, суб'єкти приватної детективної діяльності, принципи детективної діяльності, взаємодія.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших завдань нашої держави на сучасному етапі розвитку є забезпечення життя, здоров'я та недоторканності людини, захист її законних прав та інтересів, особистого життя. В розвинених країнах світу обов'язок вирішення цих завдань покладається не тільки на державні правоохоронні органи, але й на приватні організації (детективні бюро, приватні охоронні служби тощо). В Україні, починаючи з 2000 року, існувала достатньо велика кількість спроб законодавчого регулювання детективної діяльності приватними структурами. Жоден із вказаних законопроектів не знайшов підтримки у Верховній Раді України і не був прийнятий.

Прогресивним кроком для законодавчого врегулювання можливості здійснення в Україні приватної детективної діяльності є внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» та прийняття 13 квітня 2017 р. його у другому читанні. Вказане рішення свідчить про прагнення зробити черговий крок до підвищення міжнародного іміджу України як країни, в якій створено усі необ-

хідні умови для реального захисту прав людини.

Здійснення будь-якої правоохоронної діяльності у державі, зокрема приватної детективної, повинно ґрунтуватися на певних засадах та принципах. У статті 3 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» визначено основні принципи та засади приватної детективної (розшукової) діяльності, серед яких вважаємо за потрібне звернути увагу та детально розглянути принцип взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами. Це пов'язано з тим, що приватним детективам вкрай складно досягти позитивного результату здійснюючи вказану діяльність самотійно, без співпраці із зазначеними суб'єктами. Дане питання не піддавалося ґрунтовному аналізу у сучасній науковій літературі та потребує додаткового дослідження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми реалізації принципу взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами в Україні майже не досліджувалися. Окремі питання міжнародного досвіду взаємодії між суб'єктами приватної детективної діяльності та державними правоохоронними органами розглядалися К.Л. Бугайчуком, А.В. Крисінім, В.О. Черковим та іншими науковцями.

Мета статті полягає у дослідженні принципу взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами в Україні, а також визначенні шляхів вдосконалення правового забезпечення його реалізації на сучасному етапі розвитку національного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 4 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», суб'єктами її здійснення виступають приватні детективи або їх об'єднання.

Здійснення цієї діяльності в Україні ґрунтується на таких, визначених у ст. 3 цього Закону, принципах: верховенства права, законності, диспозитивності, об'єктивності та неупередженості, дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, поваги до людської гідності, добросовісності, незалежності суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, конфіденційності та збереження професійної таємниці, взаємодії з правоохоронними органами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

Відповідно до поставленої мети, ми розглянемо принцип взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами в Україні, а також визначимо шляхи вдосконалення правового забезпечення його реалізації

на сучасному етапі розвитку національного законодавства.

На початку нашого дослідження вважаємо за необхідне звернутися до міжнародного досвіду реалізації цього принципу та визначити, яким чином відбувається взаємодія між приватними детективами та державними органами, фізичними та юридичними особами у провідних країнах світу.

Так, приватні детективи у Великобританії мають право доступу до центрального національного поліцейського комп'ютера, за допомогою якого щоденно видається до 120 тисяч довідок за запитами про правопорушників.

Крім того, приватний детектив може отримати відомості про підданих країни. Наприклад, є термінали, через які на цілком законних підставах можна отримати доступ щонайменше до 100 баз даних, у тому числі й до комп'ютеризованого довідника компанії «British Telecom», а також до повного поіменного списку британських виборців і судових досьє. Отже, можна зазначити, що у Великобританії підтримується дуже тісне інформаційне співробітництво між приватними детективними агентствами та державними правоохоронними органами (поліцією) під час розслідування злочинів та захисту прав і свобод громадян [1, с. 253].

Взаємодія приватних детективів з державними правоохоронними органами Франції згідно із законодавством здійснюється так: 1) міністр внутрішніх справ, міністр юстиції, орган судової влади в межах повноважень можуть витребувати від детектива, який обслуговує певну територію, будь-яку потрібну інформацію для забезпечення національної безпеки, підтримання громадського порядку, попередження та розкриття злочинів (інформація, що цікавить відповідні державні структури, повинна бути підготовлена та надана детективом у найкоротший строк); 2) якщо під час виконання своїх службових обов'язків детективу стане відомо про будь-які факти вчинення злочину або такого, що готується, він повинен негайно поінформувати про це прокурора або суд на відповідній території.

Приватні детективи в Італії, зобов'язані негайно давати відповіді на усі запити, зроблені посадовими особами поліції, державних органів чи агентами національної безпеки. За порушення положень законодавства у сфері регулювання приватної детективної діяльності особа може понести покарання у вигляді позбавлення волі на строк до 2-х років або штрафу [2, с. 10–11; 3, с. 122–123].

Виходячи з вищевикладеного можна дійти таких висновків:

- суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності в розвинутих європейських країнах здійснюють не тільки опосередкований, а й безпосередній вплив на злочинні прояви;
- відбувається плідне інформаційне співробітництво (шляхом надання законного доступу до державних інформаційних баз даних) між суб'єктами приватної детективної діяльності та державними правоохоронними органами (поліцією) під час розслідування злочинів та захисту прав і свобод громадян;
- до вказаних суб'єктів з боку державних органів висуваються певні вимоги стосовно повідомлення в обов'язковому порядку про будь-які факти

вчинення злочину або готування до його вчинення та надання іншої інформації за вимогами державних органів.

Спробуємо з'ясувати, яким чином на сучасному етапі розвитку національного законодавства відбувається правове забезпечення реалізації принципу взаємодії в Україні.

Виходячи зі змісту ст. 12. Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», для якісного надання більшості дозволених видів детективних послуг необхідна плідна співпраця з державними органами, юридичними та фізичними особами.

Так, з'ясування біографічних та інших даних, що характеризують особу, стосовно окремих громадян (за їхньої письмової згоди) при укладенні ними трудових та інших договорів із замовником приватних детективних (розшукових) послуг (зайняття в нього відповідної вакантної посади), виявлення їхніх ділових зв'язків, у тому числі з конкурентами замовника, в Україні і за кордоном є неможливим без отримання офіційної інформації від правоохоронних органів, органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та фізичних осіб. Також досить складно без співпраці з державними правоохоронними органами приватним детективам здійснювати пошук осіб, місцезнаходження яких невідоме, з'ясування причин та обставин їх зникнення, можливостей і умов їх повернення. Цей перелік можна продовжувати і розглядати крізь цю призму майже усі види можливих для надання в Україні детективних послуг. Наведені приклади свідчать про потребу співробітництва та взаємодії приватних детективів з правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

Загальний правовий порядок здійснення співробітництва та взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами передбачено у ст. 15 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність».

Виходячи зі змісту поняття «взаємодія», необхідно зазначити, що цей процес двосторонній і він повинен розглядатись як одна із найважливіших форм відносин між суб'єктами соціального середовища, якій притаманні такі ознаки: взаємозв'язок між суб'єктами соціальної системи; наявність певної вигоди для обох суб'єктів взаємодії; демократичний характер взаємозв'язку; взаємна узгодженість у діях суб'єктів соціальної системи; циклічна причинна залежність у зв'язках між суб'єктами соціальної системи; відповідна спрямованість на досягнення наміченої мети в діях суб'єктів соціальної системи; наявність певних системних інтегрованих властивостей у суб'єктах соціальної системи під час їх взаємозв'язку тощо [4, с. 48].

У нашому випадку, на сучасному етапі розвитку національного законодавства, вказана взаємодія відбувається тільки у межах інформаційного поля.

З одного боку, відповідно до цієї норми, приватні детективи, об'єднання приватних детективів зобов'язані у разі отримання інформації про факти

вчинення кримінального правопорушення або про готування до вчинення кримінального правопорушення невідкладно повідомити про це відповідний правоохоронний орган та передати йому матеріали, що підтверджують таку інформацію. Крім того, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 14 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», приватним детективам законодавець прямо забороняє приховувати від правоохоронних органів інформацію про факти вчинення кримінального правопорушення або про готування до вчинення кримінального правопорушення, що стала відома суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності під час виконання своїх професійних обов'язків.

Крім того, отримання правоохоронними, державними органами та органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами інформації від суб'єктів приватної детективної діяльності регламентується додатково іншими галузевими законодавчими актами, які передбачають правовий порядок та терміни її отримання.

З іншого боку, суб'єкти приватної охоронної діяльності мають право отримати за письмовими запитами у разі наявності згоди осіб, щодо яких здійснюється збір інформації, відомостей, що містяться в адресних бюро, паспортних підрозділах, облікових підрозділах патрульної поліції, а також у підрозділах з обліку осіб, які мають судимість або притягалися до кримінальної відповідальності, якщо такі дані затребуються з дотриманням вимог законодавства.

Також, відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», приватні детективи та їх об'єднання мають право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, необхідні для належного виконання договору про надання приватних детективних (розшукових) послуг, зокрема:

- звертатися із запитами до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб;

- за згодою підприємств, установ, організацій у визначеному обсязі ознайомлюватися на підприємствах, в установах, організаціях з необхідними для здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;

- проводити зовнішній огляд споруд, приміщень, інших об'єктів, доступ до яких не обмежений, а також за згодою власника чи уповноваженої ним особи проводити їх внутрішній огляд;

- проводити зовнішній огляд закритих для вільного доступу споруд, приміщень, інших об'єктів за згодою їх власників або законних користувачів, а також за згодою власника проводити їх внутрішній огляд;

- проводити огляд та вивчення матеріалів, предметів, документів за згодою їх власників або законних користувачів;

- отримувати на договірній основі письмові висновки та усні консультації фахівців та експертів з питань, що потребують спеціальних знань;

- проводити усне опитування осіб.

Слід зазначити, що хоча законодавець і визначив права суб'єктів приватної детективної діяльності, які надають можливість отримання від вказаних органів необхідної інформації для здійснення своєї професійної діяльності, але не врегулював терміни її отримання та порядок надання відповіді за запитом приватних детективів.

З метою усунення цієї прогалини у законодавстві пропонуємо статтю 15 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» доповнити ч. 4: Правоохоронні органи та органи місцевого самоврядування, юридичні особи, яким направлено запит суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, зобов'язані не пізніше десяти робочих днів з дня отримання запиту надати відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом, або в той же термін надати обґрунтовану відповідь про неможливість надання зазначеної у запиті інформації.

Висновки. Таким чином, на підставі дослідження можна дійти висновку, що загальний порядок реалізації принципу взаємодії суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами в Україні регламентується у ст. ст. 13, 14, 15 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність». Законодавець намагається відповідно до міжнародних стандартів здійснення приватної детективної діяльності створити умови для плідного інформаційного співробітництва між суб'єктами приватної детективної діяльності та правоохоронними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами.

З метою вдосконалення чинного законодавства, на підставі проведеного дослідження, пропонуємо статтю 15 Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» доповнити ч. 4, в якій зазначити: Правоохоронні органи та органи місцевого самоврядування, юридичні особи, яким направлено запит суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, зобов'язані не пізніше десяти робочих днів з дня отримання запиту надати відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом, або в той же термін надати обґрунтовану відповідь про неможливість надання зазначеної у запиті інформації.

Бібліографічні посилання

1. Черков В. О. Приватна детективна діяльність в розвинутих країнах світу / В. О. Черков, П. О. Попов // Вісник Луганського держ. ун-ту внутр. справ імені Е. О. Дідоренка. – 2010. – Вип. 2. – С. 248–259.
2. Бугайчук К. Л. Інститут приватних детективів за кордоном: порівняльно-правовий аналіз / К. Л. Бугайчук // Право і Безпека. – 2016. – № 1. – С. 7–12.
3. Соломяна А. В. Детективна діяльність: особливості запобіжного впливу на злочинність / А. В. Соломяна // Новітні кримінально-правові дослідження – 2016 : зб. наук.

пр. / відп. ред. О. В. Козаченко. – Миколаїв, 2016. – С. 120–123.

4. Ярмач О. М. Поняття, сутність взаємодії та її роль у розвитку соціальної системи / О. М. Ярмач // Право і Безпека. – 2006. – Т. 5, № 5. – С. 46–49.

Kurta E., Polyvaniuk V. The principle of interaction of private detective (investigative) activity of law enforcement agencies, public authorities and local governments, enterprises, institutions, organizations and citizens in Ukraine. The article specifies that one of the priorities of our country at the present stage of development is to provide life, health and integrity of the person, the protection of the legitimate rights and interests of privacy. In developed countries duty solving these problems lies not only in the state police, but by private organizations (detective bureau, private security services, etc.).

Progressive step for the exercise of legislative regulation in Ukraine private detective activity is a submission to the Verkhovna Rada of Ukraine the draft Law of Ukraine "On private detective (investigative) activity" and the adoption of 13 April 2017 in its second reading. These decisions are evidence of a desire to make another step towards improving the international image of Ukraine as a country in which all necessary conditions for real human rights.

Making private detective work in Ukraine based on defined in Art. 3 of this Law, the principles, the rule of law, legality, objectivity and impartiality, the rights, freedoms and lawful interests of individuals and legal entities, respect for human dignity, integrity, independence subjects of private detective (investigative) activity, privacy and professional secrecy, cooperation with law enforcement agencies, public authorities and local governments, enterprises, institutions, organizations and citizens.

The article deals with the principle of interaction of private detective (investigative) activity of law enforcement agencies, government agencies, local authorities, enterprises, institutions, organizations and citizens in Ukraine and the ways of improving the legal provision for its implementation in the current development of the national legislation.

Determined that the overall legal order of cooperation and interaction of private detective (investigative) activity of law enforcement agencies and local governments, corporations and individuals provided for in Art. 15 of the Law of Ukraine "On private detective (investigative) activity".

The article draws attention to the fact that although the legislator and defined rights of private detective activities that provide the possibility of these bodies necessary information to carry out their professional activities, but are not regulated by the timing of its receipt and the order of answers requests from private investigators.

In order to address this gap in the legislation proposed article 15 of the Law of Ukraine "On private detective (investigative) activity" supplement ch. 4: Law enforcement agencies and local governments, legal persons who submitted a request business private detective (investigative) activity required within ten working days of receiving the request to provide relevant information, copies of documents except for restricted information and copies of documents that contain classified information or the same thermo n provide a reasonable response to the inability to provide information specified in the request.

Keywords: *detective services, private detective (investigative) activity, the subjects of private detective work, the principles of detective work, interaction.*

Надійшла до редакції 14.06.2017